

Istinito, lijepo i dobro

Recentne reforme pokazuju korake prema odgovornosti, zaštiti žrtava i sprečavanju budućih zločina

„Papa Franjo pokrenuo je niz značajnih i obećavajućih reformi crkvenog postupanja u vidu prevencije i postupanja u slučajevima spolnog zlostavljanja i podizanja svijesti o ozbiljnosti ovih pojava u Crkvi.”

Autor: **Domagoj Trojanović** Fotograf: **pixabay** Objavljeno: **28.10.2024 15:30**

Seksualni skandali počinjeni od strane klera i drugih crkvenih službenika prema maloljetnicima i drugim ranjivim osobama teška je i delikatna tema. O tome kako se Crkva snalazila i snalazi, koliko joj je narušen ugled, ali i ima li dovoljno transparentnosti, posebno u Hrvatskoj o ovoj temi razgovaramo s prof. dr. sc. Nenadom Polgarom, izvanrednim profesorom teološke etike sa specijalizacijom iz spolne i obiteljske etike na Fakultetu teologije i religijskih znanosti Katoličkog sveučilišta u Leuvenu.

Kako su Crkvene vlasti reagirale, a potom i djelovale kada su se u javnosti sve češće počele pojavljivati informacije o seksualnom zlostavljanju maloljetnika od strane klera drugih ranjivih osoba od strane klera i drugih crkvenih službenika?

Kao što je već dobro poznato, crkvene vlasti su na optužbe o spolnom zlostavljanju maloljetnika i drugih ranjivih osoba od strane klera reagirale neprimjereno. Na početku su mnoge biskupije često optužbe pokušavale zataškati ili ih umanjiti, štiteći time ugled Crkve, što je kasnije, s pravom, naišlo na osudu javnosti i izazvalo krizu povjerenja. Međutim, s vremenom se iskristaliziralo da se ovdje ne radi o praznim optužbama te su se unutar Crkve počeli javljati glasovi koji su zahtijevali reforme i odgovornost. U proteklih nekoliko desetljeća, Crkva je, osobito pod vodstvom pape Benedikta XVI. i pape Franje, počela ozbiljnije reagirati na ove optužbe, kako na razini pojedinačnih slučajeva tako i na razini Crkve kao institucije. Neke od najvažnijih mjera koje su pritom uvedene uključuju službene isprike, nova pravila i procedure prijavljivanja, istraživanja,

procesuiranja i kažnjavanja odgovornih osoba, edukaciju i prevencijske mjere unutar sjemeništa i među svećenstvom, pojačanu suradnja s državnim tijelima, te veću transparentnost u načinu pristupa optužbama. Valja također spomenuti da unatoč ovim mjerama, postupci Crkve u takvim slučajevima još uvijek izazivaju podijeljene reakcije jer mnogi smatraju da su potezi kasnili ili da nisu dovoljno rigorozni. Ipak, recentne reforme pokazuju korake prema odgovornosti, zaštiti žrtava i sprečavanju budućih zločina unutar crkvenih krugova.

Može li se reći da je u početku bilo dosta nesnalaženja od strane Crkve, kako samo Vatikana, tako i samih mjesnih crkava?

Svakako valja konstatirati da je u početku bilo dosta nesnalaženja unutar Crkve, kako na razini sveopće Crkve, tako i unutar mjesnih crkava, premda odmah treba dodati da se time ne opravdavaju propusti. Unatoč tome, itekako je vrijedno pokušati kontekstualizirati to nesnalaženje Crkve u počecima krize zlostavljanja jer ona, između ostalog, upućuje prema strukturalnim aspektima same krize. Pritom ponajprije mislim na neprimjeren način zaštite ugleda Crkve koji se, u toj ranoj fazi krize zlostavljanja, „štitio“ netransparentnošću, oklijevanjem u suradnji s civilnim vlastima i svojevrsnim „zbijanjem redova“ odnosno onim što su kasnije mnogi prokazali kao zloćudni oblik klerikalizma i hijerarhizma. Osim toga, valja se također podsjetiti da u toj ranoj fazi krize zlostavljanja nisu postojali mehanizmi, protokoli i smjernice unutar Crkve koji bi pružali dijecezanskim biskupima ili biskupskim konferencijama jasne naputke kako bi trebali postupati u takvim slučajevima. Svjestan sam da je sve to od male odnosno nikakve utjehe žrtvama zlostavljanja unutar Crkve i da ostavlja gorak okus u ustima jer je većini crkvene i svjetovne javnosti, uključujući i mene, još uvijek nepojmljivo da se moglo tako reagirati na optužbe o teškim zločinima.

Kako protumačiti ovu pojavu u Crkvi?

Do određene mjere, to zavisi od toga kome postavljate to pitanje, što pak upućuje prema tome da se radi o problemu s kojim će se Crkva i teologija još godinama baviti ne bi li ga bolje razumjela u svrhu prevencije. Tako naprimjer naš poznati teolog, prof. Tonči Matulić upućuje na neadekvatnu formaciju i pripremu svećenika kao jedan od ključnih uzroka krize zlostavljanja u Crkvi. Sinodalni put u Njemačkoj je, osim toga, istaknuo nedostatak uloge žene u Crkvi, način ophođenja s moći unutar Crkve, kao i pristup spolnom moralu kao neke od glavnih uzroka krize zlostavljanja. Drugi će opet naglasiti da se radi o krizi vjere unutar Crkve i nerijetko uprti prst prema, kako to oni vide, dekadentnom i sekulariziranom društvu kao izvoru svih zala u Crkvi. Ta i druga objašnjenja koja postoje, koliko god se netko intuitivno slagao ili ne slagao s bilo kojim od njih, nije moguće deklarativno potvrditi ili odbaciti jer svako od njih, kako pojedinačno tako i kao jedan od mogućih faktora koji je doprinio krizi zlostavljanja, zahtjeva ozbiljno razmatranje na razini znanstvenih i teoloških studija.

Bi li ukidanje celibata pridonijelo smanjenju ove pojavnosti u Crkvi?

Uzevši u obzir da se kod spolnog zlostavljanja, kako unutar Crkve tako i u drugim institucijama, radi o složenom problemu, nisam sklon potvrditi da bi jednostavna mjera poput ukidanja celibata riješila taj problem. Drugim riječima, čini mi se da se ovdje radi o problemu koji ima dublje korijene i koji je rezultat interakcije niza faktora, uključujući i sklonost prema spolnim odnosima sa odnosno spolnoj privlačnosti prema maloljetnicima. S druge strane, ako nijedan od ranije spomenutih faktora ili objašnjenja kako je došlo do krize spolnog zlostavljanja unutar Crkve ne shvatimo deterministički, nije li legitimno postaviti pitanje bi li ukidanje celibata barem smanjilo ovu pojavnost u Crkvi utoliko što bi doprinijelo zdravijem psiho-seksualno-emocionalnom razvoju i životu budućih svećenika? Tu je teško donijeti općeniti sud, no pitanje svakako zahtjeva ozbiljno razmatranje u koje unutar Crkve treba uključiti ne samo učiteljstvo Crkve nego i teologe/teologinje, kao i vrlo širok spektar stručnjaka iz drugih područja.

Kakvo je stanje u našoj zemlji? Ima li dovoljno transparentnosti?

Odgovor na pitanje ima li dovoljno transparentnosti unutar naše Crkve uvelike ovisi o tome s kime se uspoređujemo. Ukoliko se uspoređujemo s nekim zapadnim zemljama poput Francuske ili Njemačke tada je odgovor da još uvijek zaostajemo u tom pogledu za crkvama u tim državama, posebice kada se radi o neovisnim istragama ne samo nedavnih slučajeva zlostavljanja nego i onih koje je moguće detektirati uvidom u crkvene arhive. S druge strane, postoji niz država u kojima je Crkva prisutna a u kojima, barem prema službenim statistikama, problem spolnog zlostavljanja uopće ne postoji, što je nemoguće ukoliko se uzmu u obzir one spoznaje o tom fenomenu kojima znanost danas raspolaže. Tu se, naravno, radi o

netransparentnosti i nizu drugih faktora koji obeshrabruju žrtve u prijavljivanju takvih slučajeva, a crkvene vlasti u njihovom procesuiranju. Ova nemogućnost davanja jednoznačnog odgovora na vaše pitanje također se zrcali u konkretnom stanju u našoj Crkvi. S jedne strane postoje razrađene smjernice HBK za prijavljivanje i postupanje u slučajevima zlostavljanja kao i Povjerenstvo za zaštitu maloljetnika te pojačan pritisak javnosti i medija koji pozitivno utječu i na preuzimanje odgovornosti unutar Crkve, kao i na transparentnost u postupanju, barem kada se radi o medijski eksponiranijim slučajevima. S druge strane, nema sustavnog izvještavanja u postupcima koji se provode odnosno načinima na koji se smjernice HBK primjenjuju u pojedinim biskupijama (osim časnih iznimaka), pa je stoga teško procijeniti njihovu učinkovitost i sam stupanj transparentnosti.

Koliko su ovi skandali naštetili ugledu Crkve?

Sasvim je legitimno nazvati krizu spolnog zlostavljanja u Crkvi najvećom krizom koja je pogodila Crkvu u moderno doba. Njezine posljedice su vidljive na svim razinama Crkve – od gubitka povjerenja među vjernicima i pada broja vjernika preko otežanog rada i stigme i na onim svećenicima koji nemaju nikakve veze sa zlostavljanjima osim što pripadaju Crkvi, do gubitka moralnog autoriteta univerzalne Crkve kada se radi o javnim raspravama o etičkim i društvenim pitanjima i o utjecaju Crkve u oblikovanju društvenog morala. Dobar pokazatelj toga jesu društvena istraživanja, posebice među mlađim generacijama, koja upućuju na zaključak da te generacije doživljavaju Crkvu više kroz prizmu skandala spolnog zlostavljanja nego kroz prizmu moralnog autoriteta i onoga što Crkva smatra svojim poslanjem.

Može li se zaključiti, nakon konkretnih poteza, posebice u pontifikatu pape Franje, kako se Crkva ipak sada zna nositi s ovim pojavama?

Iako se Crkva još uvijek suočava s izazovima te ovdje ne treba očekivati bilo kakav napredak preko noći u vidu saniranja mnogih negativnih posljedica spolnog zlostavljanja, može se konstatirati da je pontifikat pape Franje donio značajan napredak u smislu prepoznavanja i rješavanja problema spolnog zlostavljanja. Usvajanjem nulte tolerancije prema zlostavljanju, reformom relevantnih dijelova Zakonika kanonskog prava, većim naglaskom na odgovornosti biskupa, pastoralnom brigom za žrtve i većom suradnjom s civilnim vlastima, papa Franjo je pokrenuo niz značajnih i obećavajućih reformi crkvenog postupanja u vidu prevencije i postupanja u slučajevima spolnog zlostavljanja i podizanja svijesti o ozbiljnosti ovih pojava u Crkvi. Ipak, puno posla još uvijek ostaje, osobito na lokalnim razinama, gdje je potrebno osigurati dosljednu primjenu novih smjernica i gdje je važno nastaviti inzistirati na punoj odgovornosti biskupa i lokalnih crkava.

Članak je dio niza "*Crkva koja ranjava*", a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije. Dopusšteno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena Autora.

Jeste li ovaj mjesec uplatili za Laudato TV? Znete li da naš rad ovisi gotovo isključivo od donacija dobrih ljudi? Pridružite nam se u [Klubu prijatelja](#)!

Još iz rubrike: [Istinito, lijepo i dobro](#)

Mi smo oni prosjaci, sakati, slijepi, hromi...

Nauči nas prihvatiti one u potrebi

Sveti Martin iz Porresa

Učitaj više...

Još iz rubrike:

NAZOVITE NAS

00385 (0)1 78 88 592

PIŠITE NAM

kontakt@laudato.hr

PODRŽITE NAS

Udruga Ime Dobrote
Gračanska cesta 208/2, Zagreb
"Za Laudato TV"
IBAN HR0223400091510603018

Dobro mijenja sve.

NAVIGACIJA

[Vijesti](#)

[Kalendar](#)

[Web shop](#)

[Oglašavanje](#)

[Pratite nas](#)

[Prijava](#)

[Registracija](#)

INFORMACIJE

[Impressum](#)

[O nama](#)

[Uplate/Donacije](#)

[Revizorska izvješća udruge](#)

[Pravila i opći uvjeti](#)

[Smjernice privatnosti](#)

[Postavke kolačića](#)

GALERIJE

[Laudato Galerije](#)

PRATITE NAS

© Sva prava pridržana Udruga Ime dobrote
Održavatelj Netcom d.o.o., Riva 6, Rijeka

WEBSHOP

Klub prijatelja

**PROGLEDAJ
SRCEM**

**DOMU
MOM**
VELIKI DOROLUSKI KONCERT